

PROJEKTERINGSANVISNINGAR

Livscykelkostnad (LCC)

2014-03-04

Innehåll

Förord	3
1 Generellt	4
1.1 När LCC-beräkning	4
1.2 LCC-beräkningen	4
1.3 Indata till LCC-kalkyl	4
1.4 Utvärdering av resultat	5
Bilaga 1 Indata till LCC-beräkning	7
Bilaga 2 Exempelsamling - underhåll eller investering	8

Livscykelkostnad (LCC): 2014-03-04

Ansvarig specialist: Mikael Gustafsson och Magnus Krusa

Telefon: 08-696 73 83 och 08-696 73 68

E-post: mikael.gustafsson@sfv.se och magnus.krusa@sfv.se

Förord

SFV:s uppdrag

Statens fastighetsverk, SFV, ansvarar för byggnader, parker, skog och mark som ägs av staten. De flesta fastigheterna tillhör vårt nationella kulturarv och utgör en väsentlig del av Sveriges historia. De är en del av vår gemensamma bakgrund och framtid. Slott och kungsgårdar, teatrar, museer och ambassader och därtill en sjundedel av Sveriges mark ägs av staten - och därmed av svenska folket.

SFV:s uppgift är att förvalta dessa egendomar på bästa sätt. Vi ska se till att bevara byggnadernas själ och karaktär, men samtidigt anpassa dem till dagens behov och användning - till nytta och glädje för både hyresgäst och allmänhet.

SFV:s byggprojekt

SFV eftersträvar att våra fastigheter och våra hyresgästers lokaler ska vara ändamålsenliga, kostnads- och energieffektiva, tekniskt genomtänkta och hållbara ut ett miljöperspektiv. I varje byggprojekt utför SFV ett kvalitets- och miljöarbete för att uppnå uppsatta mål. Som en del i detta arbete har SFV tagit fram projekteringsanvisningar.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader kräver särskilt stor omsorg och varsamhet vid projektering och byggåtgärder. Många av SFV:s byggnader är statliga byggnadsminnen. Varje sådan byggnad har särskilda skyddsbestämmelser utfärdade av Riksantikvarieämbetet. För att definiera skyddet och ge stöd för beslut i bygg- och underhållsprojekt har SFV tagit fram vårdprogram för många av dessa byggnader. Beställaren ska informera projektören om objektet är skyddat som byggnadsminne och om vårdprogram finns. Vid ändringar kan kulturhistoriska och konstnärliga värden i byggnaden behöva fastställas i en förundersökning.

SFV:s Projekteringsanvisningar

SFV:s projekteringsanvisningar ingår i VSA – SFV:s kvalitetssystem och är till för att klargöra de tekniska krav samt den kvalitetsnivå som ställs på arbeten i våra fastigheter, utöver myndighetskrav och branschregler i PBL, BBR och AMA med RA. Projekteringsanvisningarna bygger på svenska föreskrifter och svensk standard och gäller därför som krav endast i Sverige.

Projekteringsanvisningarna ska användas för alla delar som berör det aktuella objektet och projektet. I projekteringsanvisningarna beskrivs krav med "ska" och rekommendationer med "bör". Projektören ska arbeta in anvisningarnas innehåll i sina handlingar. Konsulten har fullt ansvar för tillämpningen av anvisningarna och för innehållet i sina handlingar. Vilka delar av projekteringsanvisningarna som berör projektet beror såväl av den aktuella fastighetens status och användning, hyresgästens verksamhet och projektets omfattning som av kulturhistoriska eller konstnärliga värden. Det klargörs i varje projekt av beställaren.

Anvisningar och Råd och erfarenheter

Projekteringsanvisningarna ska vara ett stöd, i första hand vid upprättande av handlingar/-tekniska beskrivningar. De kan även vara ett stöd för att beskriva SFV:s kvalitetsnivå för andra intressenter. På SFV:s webbsida finns senaste utgåvor av gällande projekteringsanvisningar.

Som ett komplement till projekteringsanvisningarna finns "Råd och erfarenheter" som innehåller beskrivningar av teknik i äldre hus och möjliga lösningar vid ombyggnad i kulturfastigheter. Även dessa finns på SFV:s webbsida.

Avvikelser

Om det av någon anledning, t.ex. antikvariska eller funktionella skäl, inte är möjligt att följa kraven i SFV:s projekteringsanvisningar, alternativt om man finner bättre lösningar än i dessa, ska avstegen godkännas av SFV:s projektägare, eller den denna utser, vid behov rådgörs med teknisk specialist. Avvikelserna och godkännande av dem ska dokumenteras skriftligt.

Synpunkter på projekteringsanvisningarna

Synpunkter och förslag på ändringar lämnas till ansvarig specialist för respektive projekteringsanvisning, som ansvarar för att den utvärderas och uppdateras.

1 Generellt

SFV förvaltar byggnader på lång sikt. En lämplig metod för att jämföra åtgärder är därför livscykelkostnadsmetoden (LCC-metoden). LCC-beräkningar innebär att man vid beslutet, utöver själva kostnaden för åtgärden, också tar hänsyn till framtida energikostnader, övriga driftkostnader, underhållskostnader mm som beräknas uppstå under brukstiden. Metoden ger fokus på minskat energiberoende och därmed minskad känslighet mot höjda energipriser samt lägre miljöbelastning. Många av dessa åtgärder leder även till en bättre inomhusmiljö.

Förslag på åtgärder med tillhörande LCC-beräkning bör göras i ett så tidigt skede som möjligt. Denna anvisning beskriver hur beräkningarna ska göras och användas. Observera att som vid alla åtgärder är det alltid en bedömning om hur framtiden utvecklas. Svaret i beräkningen ska därför aldrig uppfattas som exakt utan som bästa möjliga bedömning. En enkel kompletterade känslighetsanalys ska göras.

1.1 När LCC-beräkning

En LCC-beräkning ska göras vid jämförelse av olika energiåtgärder som övervägs avseende

- tekniska installationer
- byggnadens klimatskal
- val av energislag

Även hyresgästens installationer (verksamhetsel) mm bör beräknas enligt denna anvisning. Alla åtgärder som är ekonomiskt lönsamma enligt denna LCC-beräkning, och uppfyller våra övriga krav, bör genomföras på sikt. Detta ska göras oavsett hur åtgärden finansieras.

LCC-beräkningar behöver inte göras när bästa produkt väljs enligt SFV:s projekteringsanvisningar, energimärkningen ("kylskåpskalan") eller liknade officiella system. Om inte bästa produkt, system eller krav enligt SFV:s projekteringsanvisningar väljs ska detta motiveras med en LCC-beräkning och dokumenteras. Observera att många åtgärder måste göras av andra skäl än energieffektiviserings-skäl, till exempel uttjänt utrustning, hyresgästanpassning eller för att upprätthålla ett godtagbart inomhusklimat och att de därför inte alltid i sig är lönsamma. En samtidig merinvestering för en energieffektiviseringsåtgärd ska då utvärderas med en LCC-beräkning.

1.2 LCC-beräkningen

En LCC-beräkning visar vilken produkt, system eller kvalitetsnivå som är lönsammast av två eller flera alternativ. Ett alternativ kan vara att inte göra en åtgärd. Alternativa åtgärder som överträffar kvalitets- eller kravnivån i projekteringsanvisningarna bör ingå i alternativen som jämförs.

Enklare LCC-beräkningar kan göras med hjälp av Beloks LCC-kalkyler, se www.belok.se. Mer omfattande LCC-kalkyler kan användas. Exempelvis har Miljöstyrningsrådet (MSR) flera LCC-kalkyler anpassade för vissa typer av åtgärder som byte ventilationsaggregat, pumpar mm, se vidare www.msrf.se. MSR:s kalkyler är kopplade och anpassade för LOU.

1.3 Indata till LCC-kalkyl

Förutsättningar

Kalkylperiod

Kalkylperioden är här den tid som åtgärden kommer att beräknas på. Val av längd på kalkylperiod ska normalt göras med hjälp av brukstid enligt bilaga 2. Saknas värde där eller behöver värdet justeras kan egen bedömd brukstid användas i beräkningen. Detta bör då återkopplas till uppdateringsansvarig för denna anvisning. Notera att brukstid inte alltid är densamma som avskrivningstiden. Vid jämförelse av åtgärder med olika brukstider kan den

kortaste brukstiden användas som kalkylperiod. Restvärden ansätts sedan för de åtgärder som har längre brukstider.

Kalkylränta

Kalkylräntan tar hänsyn till såväl avkastningskrav i regleringsbrev som låneränta och har också en inbyggd riskkomponent. LCC-beräkningen ska göras i reala termer. Detta innebär att beräkningen ska göras med alla belopp i dagens penningvärde på förväntade betalningar under respektive år i framtiden. Aktuell kalkylränta som ska användas, se bilaga 1.

Kapitalkostnader

Investeringskostnad

Investeringskostnaden för respektive åtgärd ska inkludera samtliga kostnader för respektive åtgärd fram till att åtgärden är "på plats och driftsatt".

Restvärde

Vid samma brukstid ska normalt inget restvärde användas i beräkningarna. När valda åtgärder har olika brukstid kan restvärde läggas in.

Energikostnader

Startvärde för energipris

Som startvärde ska det lokala energipriset användas. Energipriset varierar oftast över året och om effektiviseringsåtgärden är verksam i huvudsak viss del av året så bör det "säsongrelaterade" energipriset användas i beräkningarna. Vid små investeringar eller om tillgängliga energipriser saknas kan schablonvärden enligt bilaga 1 användas.

På grund av fasta kostnader i prislistorna (avs. el, fjärrvärme och fjärrkyla) ändras normalt inte 100 % av energikostnaden vid en energieffektivisering. Besparingen kan därför inte värderas fullt ut. Normalt är det ca 80-90 % av det totala energipriset som ändras, vilket bör tas hänsyn till i beräkningen. Ett medelvärde för de senaste tre åren bör användas avseende elpriset på grund av stora variationer.

Energiprisutvecklingstakt

SFV använder som grund för bedömd prisutvecklingstakt Energimyndighetens senaste långtidsprognos. Energiprisutvecklingstakt som ska användas, se bilaga 1.

Övriga drift- och underhållskostnader

Utöver energikostnader kan övriga drift- och underhållskostnader till exempel vara

- ökad arbets- och materialkostnad för byte av utrustning vid kortare livslängd
- ökad arbetskostnad eller behov av utbildning för komplicerade system
- ökade eller minskade kostnader för underhåll och service

1.4 Utvärdering av resultat

Ett beslutsunderlag tas fram med de olika åtgärdsalternativen. Beslutsunderlaget ska innehålla LCC-resultat, miljöpåverkan (om relevant) enligt projekteringsanvisning Energi samt övriga tekniska aspekter enligt SFV:s projekteringsanvisningar som kan vara svåra att värdera i ekonomiska termer som till exempel komplexitet, driftsäkerhet, osäkerhetsfaktorer, speciella kompetensbehov. Projektägaren avgör slutligt val vid större åtgärder där miljöpåverkan av tänkta alternativa åtgärder ger en annan rangordning än vad den ekonomiska LCC-beräkningen ger.

En känslighetsanalys ska göras. Detta görs lämpligen genom att variera främst indataparametrarna investering, årlig energiprisändring samt energikostnad. Ett värde på lämpligen ± 30 % kan ansättas för dessa. Mycket små investeringar kan undantas.

Vid val av större system och energitillförsel avgör projektägaren vilket alternativ som ska väljas. Samtliga gjorda beräkningar, val och motiv av både genomförda och avförda tänkbara åtgärder ska dokumenteras. Om en projektrapport Energi tas fram ska dessa biläggas denna. Om det är möjligt ska en efterkalkyl göras.

Bilaga 1 Indata till LCC-beräkning

Kalkylränta^{*1}

Aktuell kalkylränta: 5,0 %

Energiprisutvecklingstakt^{*2}

Nedanstående värden ska användas (årsvärden):

- Elprisutveckling: +2,5 %
- Fjärrvärmepreisutveckling: +1,5 %
- Fjärrkyleprisutveckling: +1,5 %
- Biobränsleprisutveckling: +1,5 %
- Fossil gas (utrikes): +2,5 %

Eventuella övriga energislag och bränslen bedöms enligt den lokala marknaden.

Schablonvärden energipriser^{*3}

Vid små investeringar eller om relativt lätt tillgängliga priser saknas kan följande schablonvärden användas. Värden exkl moms:

- Elpris: 100 öre/kWh
- Fjärrvärme: 75 öre/kWh
- Pellets: 40 öre/kWh
- Bioolja (RME) 120 öre/kWh
- Oförädlade biobränslen (flis mm): 25 öre/kWh
- Fjärrkyla: 65 öre/kWh

Pannans verkningsgrad ska tas med i beräkningen.

^{*1} Kalkylräntan kan förändras, en översyn görs årligen. Kontrollera att senaste utgåvan av LCC-anvisningen används via SFV:s webbsida. Vid osäkerhet om rätt kalkylränta kontakta ekonomienheten på SFV.

^{*2} SFV använder som grund för bedömd prisutvecklingstakt Energimyndighetens senaste långtidsprognos med ett riskpåslag på 1 procentenhet avseende elprisutvecklingen för att reducera inverkan av högre ökning än förväntat. Långtidsprognosen har sammanfattats med hjälp av egna beräkningar. Avseende fjärrvärme- och fjärrkyleprisutvecklingen är bedömningen att dessa följer elprisutvecklingen men med en reduktion på ca 1/3-del av ökningen p g a konkurrensen på värmemarknaden.

^{*3} Lämpligen används aktuell prislista från den lokala energileverantören alternativt från Avgiftsundersökningen Nilsholgersson, se vidare www.nilsholgersson.nu.

Bilaga 2 Exempelsamling - underhåll eller investering

Detta är ett levande dokument.

Förslag på ytterligare åtgärder mejlas därför till Linda Wiberg, varefter detta dokumentet uppdateras.

Rev 2013-10-02

SFV följer försiktighetsprincipen. Det innebär att vid tveksamma fall ska åtgärden definieras som underhåll och kostnadsföras. Av praktiska skäl klassificeras endast åtgärder som investeringar om hela kostnaden, eller mellanskillnaden, uppgår till minst 100 tkr.

Nivåhöjande åtgärd i bidragsfastigheter, ve 54, klassificeras alltid som underhållsåtgärd och bokförs på resultatrad nivåhöjande underhåll.

Åtgärder som pga ändrade regler, myndighetskrav eller lagstiftning måste genomföras bokas som investering första gången, men bokas som underhåll därefter. Detta gäller också om man pga ny teknik inte kan ersätta befintlig.

Avskrivningstiden är baserad på investeringens förväntade ekonomiska livslängd medan brukstiden är baserad på den tekniska livslängden.

Brukstiden är endast specificerad om den inte sammanfaller med avskrivningstiden och används vid lönsamhetsberäkning av energiåtgärder. Valda brukstider har sammanställts från flera källor, bl a Belok, CEN-standarder, Ashrae, BS-rapport153, VVS handboken samt egna bedömningar

Hyresgästspecifika åtgärder är initierade av hyresgästen och innebär att hyresgästen ska betala. Hyresgästanpassning betalas mot faktura medan lokalanpassning betalas via hyrestillägg.

Byggsdel	Åtgärd	Underhåll	Investering	Avskrivningstid	Bedömd brukstid (teknisk livslängd) vid LCC	Hyresgäst-spec åtgärd	Kommentarer
0	Sammansatta byggsdelar						
	Rivning / Håltagning		Hela kostnaden	40			Förutsatt att investeringsbeslut finns under samma räkenskapsår. I annat fall direktavskrivs kostnaden.
	Planering och projektering för ny-, till- och ombyggnader		Hela kostnaden	40			Förutsatt att investeringsbeslut finns under samma räkenskapsår. I annat fall direktavskrivs kostnaden.
	Generalplan projektering		Hela kostnaden	40			Förutsatt att investeringsbeslut finns under samma räkenskapsår. I annat fall direktavskrivs kostnaden.
	Vårdprogram	X					Vårdprogram som tas fram för att underhålla och bevara byggnader och fastigheter.
	Relationshandlingar (uppdatering eller framtagande av nya)	X			(10)		Uppdatering av befintliga relationshandlingar klassificeras som underhåll. Framtagande av nya handlingar klassificeras som investering (10 års avskrivn tid).
	Provisorier i samband med byggnation		Hela kostnaden	40			Ingår i byggprojektet.
	Evakueringskostnad						Definieras som övrig kostnad, resultatrad 64.
1	Mark						
	Asfaltsarbeten - omläggning	X					
	Byte av asfalt till annan markbeläggning	X					
	Iordningsställande av parkeringsplatser (nya)		Hela kostnaden	20			
	Linjemålning parkeringsplatser	X					
	Omläggning av gångplattor	X					
	Markförstärkning i samband med byggnation		Hela kostnaden	40			Ingår i byggprojektet.
	Ny skogsväg		Hela kostnaden	10			Vägen förutsätts ha lägre standard.
	Ny väg		Hela kostnaden	20			Vägen förutsätts ha högre standard (asfalt eller motsvarande).
	Ny brygga		Hela kostnaden	10			Bryggan förutsätts vara mindre och huvudsakligen utförd i trä. Hamnanläggningar och kajplatser har 40 års avskriv tid.
	Ny bro		Hela kostnaden	(10) 40			40 års avskrivn tid om bron utförs i stål, betong eller stenmaterial. 10 år om bron utförs i trä.
	Renovering av bro	X					
Grävning eller borring av brunn		Hela kostnaden	10				
Anläggande av pool eller liknande markanläggningar		Hela kostnaden	10			X Om SFV initierat åtgärden - investering. Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.	
	Återskapande av trädgård	X					
2	Husunderbyggnad						
	Omläggning av dränering	X					
	Utbyte av kulvert	X					

Exempelsamling- underhåll eller investering inkl brukstider

Byggsdel	Åtgärd	Underhåll	Investering	Avskrivningstid	Bedömd brukstid (teknisk livslängd) vid LCC	Hyresgäst-spec åtgärd	Kommentarer
	Schakt och fyllning i samband med byggnation Inventering och sanering av miljöfarliga ämnen Jordbävningsförstärkning	(X)	Hela kostnaden Hela kostnaden	40 10			Ingår i byggprojektet. Engångsåtgärd föranledd av myndighetskrav. Återkommande saneringar klassificeras som underhåll.
3	Stomme Utbyte av trappa i stommen Stor renovering vid ny verksamhet Inredning av vind till nya kontorslokaler Montage av säkerhetsdörrar Nytt soprum Flyttning av soprum (om ej nybyggnation) Sprängning av utrymningsväg		Hela kostnaden Hela kostnaden Hela kostnaden Hela kostnaden Hela kostnaden X Hela kostnaden	40 40 40 20 40 20			Omfattande åtgärder som innebär förändring i stommen klassificeras som investering. Åtgärder som innebär att verksamheten förändras och höjer byggnadens värde klassificeras som investering. Åtgärder som innebär att verksamheten förändras och höjer byggnadens värde klassificeras som investering. Nybyggnation.
4	Yttertak Byte av takbeläggning till likvärdigt Byte av takbeläggning till högre standard Ommurning av skorsten Komplettering med lanterniner <i>Byte av lanterniner för energibesparing</i>	X X x	Mellanskillnad Hela kostnaden	40 20	30		Utbyte av papp eller plåt, omläggning av takpannor etc. Exempelvis papptak som ersätts med plåt.
5	Fasader Målning av fasad och fasaddetaljer Byte av fönster och fönsterpartier Byte av dörrar och portar <i>för energibesparing</i> Byte till metall- och glaspartier yttervägg Installation av markiser Terrass (nybyggnation) Uppsättning av skyltar (SFV:s skyltprogram) Uppsättning av skyltar åt hyresgäst <i>Tilläggsisolering för energibesparing</i>	X X X X X	Mellanskillnad Hela kostnaden Hela kostnaden	20 20 20 10 (10) 40	40	X	vid likvärdiga dörrar/portar underhåll 40 års avskrivningstid om terrassen utförs i stål eller betong. 10 år om terrassen utförs i trä.
6	Stomkomplettering / Rumsbildning Lägenhetsrenovering Återställande efter brand eller vattenskada Utbyte av befintligt kök till likvärdigt Utbyte av befintligt kök till högre standard Renovering av badrum till likvärdigt Utbyte av befintligt badrum till högre standard Installation av badrum Installation av kök Byte av låssystem till likvärdigt Byte av låssystem (från nycklar till kortläsare) Installation av tillgänglighetsramp	X X X X X X	Mellanskillnad Hela kostnaden Hela kostnaden	10 10 10 10			Nyckel- eller kortläsarsystem. Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd. Om externt myndighetskrav - investering. Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.

Byggsdel	Åtgärd	Underhåll	Investering	Avskrivningstid	Bedömd brukstid (teknisk livslängd) vid LCC	Hyresgäst-spec åtgärd	Kommentarer
	Uppgradering från café till restaurang		Mellanskillnad	10		X	Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.
7	Invändiga ytskikt / Rumskomplettering						
	Byte av undertaksplattor	X					
	Byte av golvbeläggning till likvärdig	X					
	Byte av golvbeläggning till högre standard		Mellanskillnad	10			
	Brandskyddsåtgärder		Hela kostnaden	10			
	Utbyte av vitvaror	X			12		underhåll om likvärdigt, <i>hänsyn tas till brukstid vid energieffektivisering</i>
	Installation av vitvaror		Hela kostnaden	10	12	X	Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.
8	Installationer						
80	Sammansatta						
	Förhöjt skalskydd		Hela kostnaden	10		X	Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.
82	Process						
	Installation av processmedia (gaser etc)		Hela kostnaden	10		X	Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.
84	Sanitet, Värme						
	Stambyte	X					
	Byte från invändiga till utvändiga stuprör		Hela kostnaden	20			
	Installation av solceller		Hela kostnaden	10	20		
	Installation av bergvärme		Hela kostnaden	10	20		
	Installation av fjärrvärme inkl. anslutningsavgift		Hela kostnaden	20	30		
	Utbyte av fjärrvärmecentral	X			25		
	Energisparåtgärder, värmeåtervinning, <i>pumpar mm</i>	x	Hela kostnaden	10	20		Påvisa att energibesparing sker eller ökad hyresintäkt annars underhåll, d.v.s. ökad hyresintäkt eller minskad kostnad.
	Ny <i>luft</i> värmepump		Hela kostnaden	10	12		
	Reningsverk		Hela kostnaden	20			
	<i>Installation av biopanna</i>			10	20		
85	Kyla, Luft						
	Utbyte av fläktar och kanaler	X			20		
	OVK-åtgärder	X					
	Utbyte av ventilation till ny bättre		Mellanskillnad	20			
	Ny ventilation		Hela kostnaden	20			
	Ny rökkanal till ventilation		Hela kostnaden	20			
	Installation av kyla		Hela kostnaden	10	20		
	Byte av delar av klimatsystem som fläktkonvektorer, styrsystem etc	(X)	Hela kostnaden	10	15		Investering om styrsystemet inte går att underhålla/laga pga ny teknik - i annat fall underhåll.
	Radonsanering, installation av fläkt el motsv	(X)	Hela kostnaden	10			Engångsåtgärd föranledd av myndighetskrav. Återkommande saneringar klassificeras som underhåll.
86	El						
	Byte av elstammar och stråk	X					
	Byte av huvudledningar	X					
	Ändrad belysning	X			15		
	Belysningsstyrning				15		
	Byte av 3- eller 4-ledarsystem till 5-ledarsystem		Mellanskillnad	10			
	Elsanering		Hela kostnaden	10			
	Installation av reservkraft/UPS		Hela kostnaden	10		X	Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.
	Installation av data/passersystem		Hela kostnaden	10		X	Om hyresgästönskemål - hyresgästspecifik åtgärd.

Byggdel	Åtgärd	Underhåll	Investering	Avskrivningstid	Bedömd brukstid (teknisk livslängd) vid LCC	Hyresgäst-spec åtgärd	Kommentarer	
87	Installation av larm	X	Hela kostnaden	10	40	X	Om hyresgästönskemål - hyregästspezifisk åtgärd.	
	Byte av ställverk/transformatorer		Hela kostnaden	10			Kan vara myndighetskrav.	
	Transport							
88	Byte av delar på befintlig hiss	X			30			
	Installation av hiss		Hela kostnaden	20				30
	Utbyte till ny hiss (ökad funktionalitet)		Hela kostnaden	20				25
	Hissar tillgänglighetsanpassning		Hela kostnaden	20				
Styr								
89	Utbyte av styr- och övervakningsanläggning (ex vis DUC)	X	Hela kostnaden	10	15		Påvisa att energibesparing sker eller ökad hyresintäkt annars underhåll, d.v.s. ökad hyresintäkt eller minskad kostnad.	
	Övrigt							

Tradition i utveckling. Vi har många kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i vårt land. De är en del av vår gemensamma historia och framtid.

Statens fastighetsverk vill göra svenska folket stolt över statens egendomar, våra nationalbyggnader och fria marker; slott och kungsgårdar, teatrar, museer, ambassader och en sjundedel av Sveriges mark. Alla medborgare äger allt detta tillsammans och SFV:s uppgift är att förvalta det på bästa sätt.

Vi ska också se till att bevara byggnadernas själ och karaktär, men samtidigt anpassa dem efter dagens behov och användning – till nytta och glädje för både hyresgäst och allmänhet. Lika viktigt som att förmedla historien bakom dagens byggnader är att skapa ny byggnadshistoria för morgondagen. På uppdrag av Sveriges regering driver vi därför även nya byggprojekt som på olika sätt representerar vårt land.

SFV förvaltar också statens skog och mark. Det gör vi på ett långsiktigt hållbart sätt, så att biologisk mångfald bevaras och renbetesland kan brukas även i framtiden.

